

Sygn. akt VIII GC 146/15 upr

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 września 2015 r.

Sąd Rejonowy w Bydgoszczy VIII Wydział Gospodarczy
w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Marcin Królikowski

Protokolant: st. sekr. sąd. Marzena Lewandowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 1 września 2015 r. w B.

sprawy z powództwa (...) sp. z o.o. w P.

przeciwko Skarb Państwa - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo L.

o zapłatę

I. oddała powództwo;

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 467,00 zł (czteryście sześćdziesiąt siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

SSR Marcin Królikowski

UZASADNIENIE

Powód (...) sp. z o. o. w P. domagał się zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa – Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe - Nadleśnictwo L. kwoty 823,60 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 8 listopada 2014 r. do dnia zapłaty. Nadto powód wniósł o zasądzenie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód podał, że w dniu 10 grudnia 2010 r. między pozwanym a powodem została zawarta umowa sprzedaży drewna. Powód podniósł, że z zgodnie z § 8 zawartej umowy, w przypadku opóźnień realizacji sprzedaży lub odbioru surowca wg ustalonego harmonogramu, przekraczających dopuszczalną odchyłkę, strona niewywiązująca się z umowy jest zobowiązana do zapłaty kary umownej. Rozliczanie odchyłek i naliczanie kar umownych miało nastąpić kwartalnie. Wysokość kary umownej miała stanowić 5% wartości netto drewna nieodebranego lub nieprzygotowanego do sprzedaży, zaś w przypadku drewna wielkowymiarowego podstawą naliczenia kary miała być średnia cena 1m³ drewna tej grupy handlowo-gatunkowej. Powód wskazał, że pozwany naliczył powodowi karę umowną w wysokości 823,60 zł przyjmując za podstawę średnią cenę, która w chwili zawierania umowy nie była znana. Powód podniósł, iż pozwany w dniu 26 lipca 2011 r. wystawił notę księgową nr (...) oraz wezwał powoda do zapłaty w/w kwoty w terminie do dnia 31 października 2011 r. Powód podał, iż zapłacił przedmiotową karę umowną w dniu 7 listopada 2011 r., zaś pismem z dnia 27 października 2014 r. wezwał pozwanego do zwrotu powyższej kwoty. Jednakże do dnia wniesienia pozwu pozwany nie uregulował przedmiotowej należności. Powód podnosił, iż kara umowna winna być skonkretyzowana i oznaczona w treści umowy, zaś umowa łącząca strony nie zawierała zastrzeżenia kary umownej w określonej sumie oraz nie zawierała, jednoznacznego wskazania miernika, czy też kryteriów naliczania kary umownej i wysokości pośrednich wartości, od których zależałaby wysokość kary. Ponadto powód wskazał, iż pozwany nie poniósł żadnej szkody w związku z nieodebraniem surowca przez powoda i w związku z powyższym powód nie był zobowiązany do zapłaty kary umownej.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 8 grudnia 2014 r., sygn. akt (...) Sąd Rejonowy w B. orzekł zgodnie z żądaniem pozwu.

Sprzeciw od powyższego orzeczenia wniósł pozwany, zaskarżając wyrok w całości oraz wnosząc o oddalenie powództwa w całości. Ponadto pozwany wniósł o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu sprzeciwu pozwany potwierdził, iż strony łączyła umowa sprzedaży drewna. Pozwany zaprzeczył, iż umowa nie precyzowała odnośników mierników, od których zależy wysokość kary umownej, Pozwany wskazał, iż mierniki zostały wskazane w § 8 pkt 5 umowy, tj. masa nieodebranego drewna oraz średnia cena uzyskana ze sprzedaży drewna (uwzględniając § 10 umowy, że realizacja umowy w granicach +/- 5% masy oznacza jej wykonanie). Pozwany podniósł, iż powód ze 100 m³, które powinien odebrać, odebrał 53,08 m³ drewna. Pozwany podał, iż uwzględniając w/ w § 10 umowy powód nie odebrał 41,92 m³ drewna. Pozwany wskazał, iż średnia cena uzyskana ze sprzedaży drewna w ilości 53,08 m³ wyniosła 392,94 zł za m³. Pozwany wskazał, iż w związku z powyższym wyliczenie wyglądało w sposób następujący: 41,92 m³ x 392,94 zł = 16.472,04 zł. Po przemnożeniu przez 5 %, wychodzi kwota kary umownej, tj. 823,60 zł.

Powód w odpowiedzi na sprzeciw podniósł, iż strony w chwili zawarcia umowy nie znały średniej ceny 1 m³ drewna, którą obliczy się w przyszłości za okres od zawarcia umowy do dnia, w którym upłynął termin realizacji harmonogramu. Ponadto powód wskazał, iż w chwili zapłaty kary umownej, nie wiedział, że nie jest zobowiązany do świadczenia kary umownej.

Sąd ustalił, co następuje:

Strony od kilkunastu lat współpracowały ze sobą, zawierając umowy sprzedaży drewna.

(Okoliczności bezsporne).

Strony w dniu 10 grudnia 2010 r. nr (...) umowę sprzedaży drewna, na podstawie której pozwany zobowiązał się sprzedawać powodowi drewno. Strony ustaliły, iż w przypadku opóźnień realizacji sprzedaży lub odbioru drewna wg ustalonego harmonogramu, przekraczających dopuszczalną odchyłkę, strona niewywiązująca się z umowy jest zobowiązana do zapłaty kary umownej. Rozliczanie odchyłek i naliczanie kar umownych miało nastąpić kwartalnie. Wysokość kary umownej miała stanowić 5% wartości netto drewna nieodebranego lub nieprzygotowanego do sprzedaży, zaś w przypadku drewna wielkowymiarowego podstawą naliczenia kary miała być średnia cena 1m³ drewna tej grupy handlowo-gatunkowej.

(dowód: umowa sprzedaży - k. 28-31 akt)

Początkowo odbiór drewna odbywał się zgodnie z harmonogramem. Do momentu końca umowy powód odebrał 53 m³. Klasę i grubość drewna można określić dopiero po ścięciu drzewa. Nie ma możliwości określenia wartości drewna po zawarciu umowy, ponieważ drzewo jeszcze rośnie. Drewno w okresie wiosenno-letnim nie może zbyt długo leżeć w lesie, gdyż z powodu temperatury i wilgoci na drewno wchodzi grzyb i szkodniki, obniżając jego wartość. Każdy odbiorca odbiera trochę inne drewno, a więc przeciętna cena dla każdego będzie inna. Od tej przeciętnej ceny zależy wysokość kary umownej. Na dzień zawarcia umowy nie można obliczyć średniej ceny będącej przedmiotem umowy, ani obliczyć kary umownej, gdyż nie jest wiadome, jakie drewno zostanie odebrane przez klienta. Średnia cena drewna to ponad 390 zł za metr sześcienny, zaś cena drewna uzyskana przez nadleśnictwo w miesiącach czerwiec-sierpień wahała się od 170-230 zł.

(dowód: zeznania reprezentanta strony pozwanej – nadleśniczego Nadleśnictwa L. R. Z. k. 90v.-91v. akt, zeznania prezesa zarządu powoda J. J. – k. 89 – 90 akt)

Powód pismem z dnia 18 maja 2011 r. poinformował pozwanego, iż w związku z przestojami linii przetarcia i sortowania, wydajność przetarcia w firmie powoda spadła do 50%, a więc powód nie jest w stanie terminowo w całości zrealizować harmonogramów. Powód zwrócił się w związku z powyższym o przedłużenie terminu odbioru drewna do końca sierpnia 2011 r.

(dowód: pismo powoda z dnia 18.05.2011 r. k. 49 akt)

Strony w dniu 24 maja 2011 r. w drodze aneksu do umowy, wydłużyły okres realizacji umowy do dnia 31 sierpnia 2011 r.

(dowód: aneks do umowy z dnia 24.05.2011 r. k. 48 akt)

Pozwany pismem z dnia 11 lipca 2011 r. skierował do powoda prośbę o przedstawienie zamierzeń odnośnie dalszych zakupów, a w szczególności określenia terminu wznowienia odbioru drewna.

(dowód: pismo pozwanego z dnia 11.07.2011 r. k. 47 akt)

Powód pismem z dnia 14 lipca 2011 r. poinformował pozwanego, iż rezygnuje z odbioru pozostałej ilości drewna oraz wniósł o zastosowanie § 8 pkt 7 umowy i nie obciążanie go karami umownymi, gdyż zaistniała awaria nie była zależna od powoda.

(dowód: pismo powoda z dnia 14.07.2011 r. k. 46 akt)

Pozwany pismem z dnia 15 lipca 2011 r. poinformował powoda, iż przyjął do wiadomości rezygnację z odbioru pozostałej ilości drewna, a ponadto wskazał, iż odnośnie prośby o nienaliczanie kar umownych, nie może się do niej przychylić, gdyż naliczanie kar podlega kontroli niezależnych od Lasów Państwowych instytucji zewnętrznych, które zinterpretowały odstąpienie od naliczania kar umownych, jako nieprawidłowość.

(dowód: pismo pozwanego z dnia 15.07.2011 r. k. 45 akt)

Pozwany naliczył powodowi karę umowną w wysokości 823,60 zł z tytułu naprawienia szkody wynikłej z rezygnacji z realizacji umowy w części dotyczącej zakupu drewna (...)

(dowód: pismo z dnia 26.07.2011 r. k. 23; nota księgowa z dnia 26.07.2011 r. k. 22 akt)

Powód w dniu 7 listopada 2011 r. zapłacił pozwanemu kwotę 823,60 zł z tytułu naliczonej kary umownej.

(dowód: wyciąg z rachunku bankowego k. 14 akt)

Pismem z dnia 27 października 2014 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 823,60 zł z tytułu nienależnie zapłaconej przez powoda kary umownej, na podstawie noty księgowej nr (...) z dnia 26 lipca 2011 r.

(dowód: wezwanie do zapłaty z dnia 27.10.2014 wraz ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru k. 10-11 akt)

Średnia cena sprzedaży drewna dla nadleśnictwa w okresie od 01.01.2011 r. do 31.08.2011 r. wyniosła 394,83 zł.

(dowód: sprzedaż drewna wg odbiorców i asortymentów k. 50 akt)

Powyższy stan faktyczny w przedmiotowej sprawie Sąd ustalił w oparciu o wyżej wymienione dowody z dokumentów prywatnych znajdujących się w aktach sprawy, których prawdziwość, autentyczność i moc dowodowa nie budziły jego wątpliwości oraz na podstawie zeznań reprezentanta powoda J. J. oraz reprezentanta pozwanego nadleśniczego Nadleśnictwa L. R. Z..

Sąd w całości dał wiarę zeznaniom reprezentanta pozwanego nadleśniczego Nadleśnictwa L. R. Z., które w ocenie Sądu były szczere, logiczne, korespondowały z pozostałym materiałem dowodowym ujawnionym w sprawie. Z powyższych względów Sąd dał wiarę zeznaniom prezesa zarządu powoda J. J. w części dotyczącej wzajemnej współpracy stron.

Sąd nie dał wiary zeznaniom reprezentanta powoda J. J. w części dotyczącej oceny dopuszczalności zapisu o karze umownej oraz niezgodności tego zapisu z przepisami prawa, albowiem była to subiektywna opinia prezesa zarządu powoda.

Na podstawie art. 130⁴ § 1 i 5 k.p.c. Sąd pominął wniosek powoda o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania świadków M. K., A. W. i I. F. albowiem powód w przepisany terminie nie uiścił zaliczki na koszt przeprowadzenia tego dowodu. Ponadto Sąd nie przychylił się również do wniosku powoda o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków w drodze pomocy sądowej przez Sąd Rejonowy w Toruniu. Podkreślenia wymaga, iż powyższy wniosek został złożony tuż przed rozprawą. W ocenie Sądu powyższy wniosek dowodowy zmierzał jedynie do przedłużenia procesu, zaś powód nie wykazał, iż świadkowie byli osobami schorowanymi, czy w podeszłym wieku, dla których z uwagi na w/w okoliczności podróż z T. do B. byłaby poważnym utrudnieniem. Faktem powszechnie znanym jest, iż połączenie między C. a B. jest bardzo dogodne, a pociągi na przedmiotowej trasie kursują regularnie i często.

Sąd zważył, co następuje:

Strony w umowie sprzedaży drewna, w § 8 pkt 5 umowy postanowiły, iż w przypadku opóźnień realizacji sprzedaży lub odbioru surowca wg ustalonego harmonogramu, przekraczających dopuszczalną odchyłkę, strona niewywiązująca się z umowy jest zobowiązana do zapłaty kary umownej. Rozliczanie odchyłek i naliczanie kar umownych miało nastąpić kwartalnie. Wysokość kary umownej miała stanowić 5% wartości netto drewna nieodebranego lub nieprzygotowanego do sprzedaży, zaś w przypadku drewna wielkowymiarowego podstawą naliczenia kary miała być średnia cena 1m³ drewna tej grupy handlowo-gatunkowej.

Należy zauważyć, iż godnie z art. 483 § 1 k.c. strony mogą zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy. Kara umowna jest dodatkowym zastrzeżeniem umownym, wprowadzanym do umowy w ramach swobody kontraktowania, mającym na celu wzmocnienie skuteczności więzi powstałej między stronami w wyniku zawartej przez nie umowy i służyć realnemu wykonaniu zobowiązań (wyrok SN z 8 sierpnia 2008 r., V CSK 85/08, LEX nr 457785).

Kara umowna może być zastrzeżona w każdej umowie, zarówno tej nazwanej, jak i w umowach nienazwanych, w umowach rezultatu, jak i starannego działania (wyrok SN z 12 grudnia 2007 r., V CSK 333/07, OSNC 2009, nr 2, poz. 30). Dłużnik, godząc się na karę umowną, bierze na siebie gwarancję wykonania zobowiązania. Treścią zastrzeżenia kary umownej jest zobowiązanie się dłużnika do zapłaty wierzycielowi określonej kwoty pieniężnej w razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Zapłata kary umownej stanowi niejako automatyczną sankcję przysługującą wierzycielowi w stosunku do dłużnika w wypadku niewykonania przez niego lub nienależytego wykonania zobowiązania z przyczyn, za które dłużnik odpowiada.

Odnosząc się do zarzutu powoda, iż umowa łącząca strony nie zawierała zastrzeżenia kary umownej w określonej sumie oraz nie zawierała, jednoznacznego wskazania miernika, czy też kryteriów naliczania kary umownej, należy zauważyć, iż kara umowna powinna być wyrażona wprost w pieniądzu albo przez wskazanie parametrów odnoszących się do zabezpieczonego świadczenia, które umożliwiają ustalenie jej wysokości. Nie może ona nigdy przybrać postaci na przykład świadczenia rzeczy (A. Rembieniński (w:) J. Winiarz, Komentarz, t. I, 1989, s. 496; wyrok SN z dnia 8 lutego 2007 r., I CSK 420/06, LEX nr 274239).

Z art. 483 § 1 k.c. wynika, że wysokość kary umownej musi być "określona" w treści umowy. Dodatkowo kara ta powinna być w chwili zastrzeżenia wyrażona kwotowo. Nie rodzi to jednak konieczności podania konkretnej sumy pieniężnej stanowiącej karę umowną. Strony mogą, więc określić wysokość kary pośrednio, poprzez wskazanie podstaw jej określenia; karę oznaczyć można, więc poprzez podanie konkretnej kwoty, ale również w jakimś ułamku

lub procencie w odniesieniu do wartości świadczenia głównego. Określenie kary może, zatem nastąpić przez wskazanie kryteriów, którymi posługując się, możliwym będzie wskazanie sumy, jaką dłużnik zobowiązany będzie zapłacić wierzycielowi (Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 kwietnia 2014 r., sygn. akt I ACa 1435/13, LEX nr 1461195).

Wobec powyższego w ocenie Sądu, podane w umowie kryteria obliczenia kary umownej, były wystarczająco sprecyzowane, a powód jako przedsiębiorca, stale i zawodowo skupującym drewno od powoda (obie strony procesowe w pismach procesowych podnosiły, iż współpraca ich ma charakter wieloletni) miał wystarczającą wiedzę na temat średnich cen drewna, a więc powód jako profesjonalista w zakresie obrotu drewnem nie powinien mieć żadnego problemu z zweryfikowaniem sposobu wyliczenia kary umownej.

Odnosząc się zaś do zarzutu powoda, iż pozwany nie poniósł żadnej szkody w związku z nieodebraniem surowca przez powoda i w związku z powyższym powód nie był zobowiązany do zapłaty kary umownej, należy zauważyć, iż w razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania kara umowna należy się wierzycielowi w zastrzeżonej na ten wypadek wysokości bez względu na wysokość poniesionej szkody (art. 484 § 1 k.c.).

Podkreślenia wymaga fakt, iż zastrzeżona kara umowna ma zrekompensować wszelkie niedogodności, jakie dotyczą wierzyciela, a ich przyczyną jest niewykonanie lub nienależyte wykonanie świadczenia głównego. W razie zastrzeżenia kary umownej i wystąpienia okoliczności jej zapłaty, obowiązek ten obciąża dłużnika niezależnie od wykazania szkody wywołanej przyczynami uzasadniającymi jej naliczenie. Obowiązek zapłaty ma w tym wypadku charakter bezwzględny. Naruszenie zasady pacta sunt servanda jest wystarczającą okolicznością skłaniającą do obrony tezy o zasadności żądania kary umownej. Kara umowna ma rekompensować ogół skutków, jakie towarzyszą niewykonaniu zobowiązania w sferze interesów wierzyciela.

Zastrzeżenie w umowie kar umownych sprawia, że w każdym wypadku nienależytego wykonania lub niewykonania zobowiązania sprawia, że bez znaczenia dla powstania obowiązku ich zapłaty są przyczyny, które spowodowały naruszenie obowiązków ciążących na dłużniku stosownie do treści zobowiązania. Wierzyciel dla realizacji przysługującego mu roszczenia o zapłatę kary umownej musi wykazać istnienie i treść zobowiązania łączącego go z dłużnikiem, a także fakt niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania (wyrok SN z dnia 27 czerwca 2000 r., I CKN 791/98, LEX nr 50891; wyrok SN z dnia 7 lipca 2005 r., V CK 869/04, LEX nr 150649; wyrok SN z dnia 9 lutego 2005 r., II CK 420/04, LEX nr 301769). Zaś przesłanką uzasadniającą zwolnienie dłużnika z odpowiedzialności z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania jest wykazanie, że przyczyną takiego stanu rzeczy są okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Należy zauważyć, że w przedmiotowej sprawie powód nie wykazał, iż nie wykonanie przez powoda zobowiązania odbioru drewna, co skutkowało nałożeniem przez pozwanego na powoda kary umownej, było skutkiem okoliczności, za które powód nie ponosił odpowiedzialności. Na mocy umowy wiążącej strony, powód zobligowany był do zakupienia i odebrania od powoda drewna, w okresie I półrocza 2011 r., zgodnie z ustalonym harmonogramem. Jednocześnie strony zastrzegły, iż naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania umowy polegającego na nieodebraniu drewna przez kupującego nastąpi poprzez zapłatę kary umownej w wysokości 5% wartości netto drewna nieodebranego. Powód nie wywiązał się z zawartej umowy i ze 100 m³, które powinien odebrać, nie odebrał 41,92 m³ drewna, uwzględniając § 10 umowy, stanowiący, iż realizacja umowy w granicach +/- 5% masy oznacza jej wykonanie.

Sąd dał w tym zakresie wiarę zeznaniom reprezentanta pozwanego, iż klasę i grubość drewna można określić dopiero po ścięciu drzewa i nie ma możliwości określenia wartości drewna po zawarciu umowy, ponieważ drzewo jeszcze rośnie. Sąd dał również wiarę zeznaniom reprezentanta pozwanego, iż każdy odbiorca odbiera inne drewno, a więc przeciętna cena dla każdego będzie inna i że od tej przeciętnej ceny zależy wysokość kary umownej.

W ocenie Sądu w niniejszym stanie faktycznym pozwany miał podstawę prawną, wynikającą z zawartej przez strony umowy, by naliczyć powodowi karę umowną w kwocie 823,60 zł. Wobec powyższego w przedmiotowej sprawie, nie można przyjąć, iż po stronie pozwanego zaistniały przesłanki świadczenia nienależnego w rozumieniu art. 405 k.c.

Mając powyższe na uwadze, Sąd oddalił powództwo jako bezzasadne.

O kosztach procesu orzeczono w niniejszej sprawie na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. stosując zasadę odpowiedzialności za wynik procesu. Zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony.

Koszty, jakie poniósł pozwany to kwota 467,00 zł. Na powyższą kwotę składa się kwota 180 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika ustalonego w oparciu o § 6 pkt 2 w zw. z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.), kwota 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa oraz kwota 270 zł tytułem zwrotu kosztów dojazdów pełnomocnika pozwanego, a także kwota 270,00 zł tytułem zwrotu kosztów dojazdu do Sądu na trzy rozprawy pełnomocnika pozwanego.

W pkt II wyroku zasądzono, zatem od powoda na rzecz pozwanego, kwotę 467,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

SSR Marcin Królikowski